

Funded by
the European Union

Just
React

Institucionalno tretiranje slučajeva nasilja u porodici

JUL 2023 – JUN 2024

Novembar 2024

Grupi për Studime
Juridike dhe
Politike

Institucionalno tretiranje slučajeva nasilja u porodici

JUL 2023 – JUN 2024

Autor:

Renata Bajrami

Doprineli:

Dinore Xhemajli, Elza Tullari, Ilir Koçani,
Erëblina Polloshka, Jetlira Sallteku.

Novembar 2024

Projekat „JUST REACT – Izgradnja građanske reakcije ka poboljšanom pristupu pravdi na Kosovu“ finansira Evropska unija i sprovodi Grupa za pravne i političke studije (GLPS) u saradnji sa Fondom za razvoj zajednice (CDF).

* Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku Evropske unije. Njegov sadržaj je isključiva odgovornost Grupe za pravne i političke studije (GLPS) i Fonda za razvoj zajednice (CDF) i ne odražava nužno stavove Evropske unije.'

Sadržaj

UVOD.....	04
METODOLOGIJA.....	06
AKTUELNI PRAVNI OKVIR ZA ZAŠTITU OD SLUČAJEVA NASILJA U PORODICI NA KOSOVU.....	07
1. PRIJAVLJIVANJE SLUČAJEVA NASILJA U PORODICI KOSOVSKOJ POLICIJI.....	12
1.1 REGIONALNA DISTRIBUCIJA SLUČAJEVA NASILJA U PORODICI PRIJAVLJENIH KOSOVSKOJ POLICIJI.....	12
1.2 RODNI ASPEKT U SLUČAJEVIMA NASILJA U PORODICI.....	14
1.3. ULOGA PORODIČNIH ODNOSA U DINAMICI NASILJA U PORODICI	15
1.4. DEMOGRAFSKA ANALIZA ŽRTAVA I OSMUNJIČENIH ZA NASILJE U PORODICI.....	16
II. TRETIRANJE SLUČAJEVA NASILJA U PORODICI OD STRANE DRŽAVNOG TUŽIOCA.....	18
2.1 KRIVIČNE PRIJAVE I OPTUŽNICE: INICIJATIVA ZA PRAVDU I ZAŠTITU.....	18
2.1.1 REGIONALNA PODELA OPTUŽNICA ZA NASILJE U PORODICI.....	19
2.2. PROCENA RADA DRŽAVNOG TUŽIOCA U SLUČAJEVIMA NASILJA U PORODICI: EFIKASNOST I IZAZOVI.....	20
III. TRETIRANJE PREDMETA NASILJA U PORODICI PRI OSNOVNIM SUDOVIMA NA KOSOVU.....	22
3.1. PROCENA RADA OSNOVNIH SUDOVA U SLUČAJEVIMA NASILJA U PORODICI.....	22
3.1.1. PREGLED PRAVOSNAŽNIH PRESUDA U SLUČAJEVIMA NASILJA U PORODICI OSNOVNIH SUDOVA NA KOSOVU.....	24
3.2. SUDSKE ODLUKE U SLUČAJEVIMA NASILJA U PORODICI: DETALJNA ANALIZA UZORKA.....	24
3.2.1. TRAJANJE POSTUPKA.....	25
3.2.1.1. VRSTA NASILJA.....	26
3.2.1.2. RODNI ASPEKT I ODNOS IZMEĐU PROCESNIH STRANAKA.....	27
3.2.1.3. EKONOMSKI STATUS STRANAKA U POSTUPKU.....	28
3.2.2. ANALIZA KAZNE NE POLITIKE.....	29
3.3 PERCEPCIJE SA TERENA: ANALIZA KROZ DIREKTNO PRAĆENJE.....	31
NALAZI I PREPORUKE.....	35

Uvod

Nasilje u porodici i rodno zasnovano nasilje na Kosovu i dalje izazivaju zabrinutost za društvo i institucije. Ovaj izveštaj, sastavljen u okviru projekta „JUST REACT – Izgradnja građanske reakcije ka poboljšanom pristupu pravdi na Kosovu“, koji finansira Evropska unija, predstavlja sveobuhvatnu analizu o institucionalnom tretmanu slučajeva nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja za period jul 2023. – jun 2024. Izveštaj ima za cilj da proceni institucionalni pristup ovom fenomenu kroz strukturisana poglavlja koja pokrivaju proces izveštavanja, krivično gonjenje i suđenje slučajeva nasilja, predlažući pritom detaljne preporuke za poboljšanje pristupa pravdi i zaštitu žrtava.

Vredi napomenuti da su u izveštaju Evropske komisije (EK) za državu, institucionalni naponi da se izbore sa nasiljem u porodici i unaprede rodnu ravnopravnost pokazali poboljšanja, posebno u jačanju pravnog okvira. Međutim, ostaju izazovi u jačanju implementacije ovog zakona i osiguravanju jednakog pristupa pravdi za žene.¹ U skladu sa nalazima i preporukama ovog izveštaja (predstavljenih u narednim poglavljima), izveštaj EK naglašava potrebu za snažnijim intervencijama za poboljšanje institucionalne podrške žrtvama, što je u skladu sa našom analizom u poglavljima koja slede.²

Izveštaj se u početku bavi pravnim okvirom za postupanje u slučajevima nasilja u porodici, razrađujući osnovnu bazu za dalje tretiranje tema koje se odnose na institucionalno postupanje u slučajevima nasilja u porodici.

Ovaj istraživački izveštaj fokusira se na tri glavne institucionalne veze u rešavanju slučajeva nasilja u porodici: policiju, tužilaštvo i sudove.

U prvom poglavlju analizirani su podaci koje je dostavila Kosovska policija, sa naglaskom na regionalnu distribuciju prijavljenih slučajeva, demografsku distribuciju, odnos između procesnih strana i učešće polova. U drugom poglavlju, rad Osnovnog tužilaštva se ocenjuje analizom postupanja po krivičnim prijavama i podizanja optužnica u vezi sa slučajevima nasilja u porodici. U trećem poglavlju, koje se bavi osnovnim sudovima, predviđena je sveobuhvatna analiza uloge ove institucije, uključujući podatke iz tri perspektive: praćenje sesija od strane monitora koje angažuje Grupa za pravno-političke studije, analiza podataka dobijenih od strane Sudskog saveta Kosova (SSK), kao i analizu uzorka presuda.

Za svaku instituciju biće prikazani kvalitativni i kvantitativni podaci, čime se obezbeđuje sveobuhvatan pristup kako bi se identifikovao što veći broj elemenata, a samim tim i faktori mogućih uskih grla koje sistem može imati kao rezultat sve većih izazova u ovom pravcu.

Kada je reč o značaju prijavljivanja nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja, vredno napomenuti da je Grupa za pravno-političke studije 2019. godine pokrenula aplikaciju „**Bliže tebi**“ kroz koju nastoji da bude što bliže žrtvama ili čak potencijalnim žrtvama nasilja u porodici, kao i rodno zasnovanog nasilja. Aplikacija *Bliže tebi*, pored navođenja institucija nadležnih za pružanje pomoći u pogledu zaštite prava ovih kategorija, sadrži i njihovu lokaciju, kontakt brojeve, email adrese na koje se mogu obratiti. Pored toga, ova aplikacija ima komponentu koja omogućava navigaciju od lokacije osobe koja je potencijalni predmet nasilja do najbliže kancelarije, bilo da je to policija, besplatna pravna pomoć, Institucija ombudspersona, sudovi itd. Za period jul 2023. – jun 2024. registrovano je **1.008 aktivnih korisnika aplikacije**, dok je

1 Evropska komisija. Izveštaj o Kosovu, 2024, str. 36., dostupno na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/c790738e-4cf6-4a43-a8a9-43c1b6f01e10_en?filename=Kosovo%20Report%202024.pdf

2 Ibid.

više od 2.000 korisnika preuzelo aplikaciju na svoje mobilne telefone.

Za dodatnu podršku žrtvama, platforma uključuje funkciju hitnog poziva koja omogućava žrtvama da unapred izaberu kontakt za hitne slučajeve. Pored toga, nudi opciju promene ikone aplikacije na Android i iOS platformama i simulira lažni telefonski poziv kako bi pomogao korisnicima da izbegnu bilo kakvu situaciju koja bi mogla da eskalira u sukob.

Metodologija

Podaci za ovaj izveštaj su dobijeni iz tri glavna izvora: **zvanični podaci ključnih institucija uključenih u rešavanje slučajeva nasilja u porodici**, odnosno **Kosovske policije (KP)**, **Državnog tužioca (DT)** i **Sudskog saveta Kosova (SSK)**; podaci prikupljeni praćenjem koje vrši **JUST REACT** tim; kao i podaci iz presuda koje je objavio SSK. Podaci su prikupljeni i analizirani za period od 1. jula 2023. do 30. juna 2024. godine.

Početni deo podataka korišćenih u ovom izveštaju prikupljen je iz **zvaničnih izvora** u okviru pravosudnog sistema Kosova. Ovi podaci uključuju statističke podatke u vezi sa **izveštajima, optužnicama i presuđenim slučajevima** u vezi sa slučajevima nasilja u porodici. Ove informacije su pregledane da bi se procenili trendovi i obrasci tokom navedenog vremenskog okvira. Vredi napomenuti da u skladu sa metodologijom Evropske komisije za efikasnost pravosuđa (CEPEJ), ovaj izveštaj koristi tri glavna indikatora/pokazatelja ove metodologije za procenu učinka sudskog i tužilačkog sistema na Kosovu: **Stopa rešavanja predmeta (engl. Clearance Rate %)**, **Koeficijent obrta predmeta (engl. Case Turnover Ratio)** kao i **Vreme rešavanja predmeta (engl. Disposition Time)**. Takođe, važno je napomenuti da se tim Just React-a tokom procesa praćenja suočavao sa **poteškoćama zbog nepostojanja zajedničke baze podataka** između tužilaštva i sudova, koja bi omogućila sveobuhvatnu procenu svakog slučaja, od **podizanja optužnice pa sve do konačne odluke**.

Uz zvanične podatke, **JUST REACT tim je realizovao aktivnosti praćenja/monitoringa** kako bi stekao dodatni uvid u postupanje u slučajevima nasilja u porodici na Kosovu. Proces praćenja obuhvatao je analizu **57 presuda** koje je objavio SSK, sa posebnim akcentom na **prosečno trajanje sudskih postupaka na regionalnom nivou, vrstu nasilja, odnose između strana u postupku, kao i analizu kaznene politike**.

Drugi aspekt procesa monitoringa je predstavljao **sistematsko praćenje sudskih ročišta** u vezi sa slučajevima nasilja u porodici, za koje je organizovana **fokus grupa sa angažovanim posmatračima/monitorima** da otkriju svoja iskustva. Vredi napomenuti da je tim pažljivo održavao poverljivost ovih procedura tokom prikupljanja osnovnih podataka. Ovaj metod je omogućio timu da iz prve ruke dobije uvid u dinamiku suda i način na koji su predmeti vođeni.

Aktuelni pravni okvir za zaštitu od slučajeva nasilja u porodici na Kosovu

Nasilje u porodici predstavlja najhitnije pitanje u Republici Kosovo sa socijalnog aspekta i ne samo sa tim pomenutim aspektom. Međutim, u periodu jul 2023. – jun 2024. godine, povećan je fokus na institucionalnom pristupu tretiranja nasilja u porodici u pravcu unapređenja pravnog okvira u ovoj oblasti. Što se tiče pravnog okvira, Republika Kosovo je preduzela nekoliko akcija za rešavanje ove „pandemije“, sa ciljem da garantuje osnovna ljudska prava i da se fokusira na garantovanje rodne ravnopravnosti.

Tačnije, **2023. godine**, pravni okvir za suočavanje sa nasiljem u porodici i rodno zasnovanim nasiljem na Kosovu je pretrpeo značajna poboljšanja, sa ciljem usklađivanja lokalnog zakonodavstva sa međunarodnim standardima, posebno sa **Konvencijom Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici** (Istanbulska konvencija).

Krivični zakonik Kosova (u daljem tekstu: Zakonik), u definiciji nasilja u porodici, fokusira se uglavnom na nameru izvršioca da **fizičkim, psihičkim ili ekonomskim nasiljem** naruši dostojanstvo žrtve.³ Ovom definicijom, Zakonik stavlja akcenat na tretiranje nasilja u porodici kao krivičnog dela koje zaslužuje direktnu kaznu novčanom kaznom i kaznom zatvora, stvarajući jasan osnov za krivičnu odgovornost u slučajevima nasilja u porodici.⁴ Dok se Istanbulska konvencija fokusira na nasilje kao kršenje ljudskih prava i oblik rodne diskriminacije, posebno prema ženama.⁵

Rešavajući nasilje u porodici u sveobuhvatnom okviru, Konvencija uključuje/obuhvata ne samo tradicionalne porodične odnose, već i odnose između bivših i sadašnjih partnera, jasno stavljajući do znanja da nasilje ostaje takvo bez obzira na to da li počinioci i žrtve dele ili su delili isti stan.⁶

U ovom smeru, **Zakon o prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja** (u daljem tekstu: novi zakon), usvojen u oktobru 2023. godine, zamenio je **Zakon br. 03/L-182 o zaštiti od nasilja u porodici** (u daljem tekstu: stari zakon), unosenje inovacija u nove dodatne mere i povećanje institucionalne odgovornosti. Takođe, ovim zakonom je jasno definisan njegov delokrug utvrđivanjem obaveze javnih, privatnih institucija, civilnog društva i drugih stručnjaka da pružaju pomoć i zaštitu žrtvama nasilja u porodici.⁷

3 Zakonik br. 06/L-074 Krivični zakon Republike Kosovo, član 248, stav 1, dostupan na: <https://gzk.rks-gov.net/OfficialGazetteDetail.aspx?GZID=435>

4 Ibid.

5 Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), član 3, dostupno na: [CETS 210 - Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence](#)

6 Ibid.

7 Komparativna analiza starog i novog zakonodavstva za zaštitu od nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja, Vlora Avdiu (stažist u programu JUST React), str. 5. Dostupno na: [Analiza-Ligjore-JUST-REACT.pdf](#)

Novi zakon definiše specifične dužnosti i odgovornosti institucija kao što su:

Branioци (pravobranioци) žrtava;

Policija Kosova;

Ministarstvo socijalne zaštite;

Centri za socijalni rad i druge agencije.

Nalog za zaštitu

Pravna pomoć

Rehabilitacija

Kazne za počinioce

Ovim zakonom pojam nasilja u porodici je proširen na sve radnje fizičkog, seksualnog, psihičkog i ekonomskog nasilja koje se dešavaju u porodičnom odnosu ili kućnom domaćinstvu, ali i dimenzije kontrole i zavisnosti u porodičnim i intimnim odnosima. To znači da nasilje ne uključuje samo fizičke radnje, već i druge elemente kontrole koji utiču na nezavisnost i dostojanstvo žrtve, nudeći širu i napredniju zaštitu. Generalno, puna primena ovog zakona od strane institucija za sprovođenje zakona je ključni korak za rešavanje ne samo pojedinačnih slučajeva nasilja u porodici, već i za borbu protiv strukturnih korena rodno zasnovanog nasilja u kosovskom društvu.

Važan dokument zbog pravnog okvira na Kosovu je **Nacionalna strategija za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad ženama 2022-2026** (u daljem tekstu: Strategija).⁸ Strategija je dokument koji ima za cilj unapređenje zaštite žena i drugih osoba koje doživljavaju nasilje u porodici. Ova strategija definiše konkretne ciljeve za jačanje zaštitnih i preventivnih mera, unapređenje među-institucionalne saradnje i neposrednu pomoć žrtvama nasilja.

Jedan od ciljeva strategije je pokretanje programa tretmana počilaca nasilja nad ženama, koji je do juna 2024. godine bio pilot projekat u trajanju od 6 meseci u KPZ Dubrava.⁹

Štaviše, tokom 2023. godine **Krivični zakonik i Zakonik o krivičnom postupku Kosova** u takođe pretrpeli izmene. Promene uključuju **proširenje definicija nasilja i predviđanje strožih kazni za krivična dela** u vezi sa nasiljem u porodici i rodno zasnovanog nasilja. Ove promene imaju za cilj da poboljšaju zaštitu žrtava i obezbede efikasnu pravdu, uključujući kraće rokove za istragu i završetak suđenja.

Konkretnije, **Zakon br. 08/L-188 o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika br. 06/L-074 Republike Kosovo**¹⁰, uključuje dodatne mere za lica proglašena krivim za krivična dela silovanja i nasilja u porodici. Neke od glavnih promena su:

Zabrana beneficija iz javnih izvora: U periodu od 3 do 10 godina, osuđenim licima je zabranjeno da kupuju javnu imovinu i sredstva, da se prijavljuju kao strateški investitori i da

8 Ministarstvo pravde. Nacionalna strategija za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad ženama 2022 – 2026.

Dostupno na: <https://md.rks-gov.net/desk/inc/media/9307CD0A-E63D-4DCE-A93C-39698DE65A2F.pdf>

9 Ministarstvo pravde. „Pokrenut Nacionalni program za počinioce nasilja nad ženama“. Pristupljeno 28.10.2024.

<https://md.rks-gov.net/page.aspx?id=1,15,3161>

10 Zakon br. 08/L-188 o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika br. 06/L-074, član 2, 4 i 5, dostupan na: [Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës](https://www.zyrtare.e-republikes-se-kosoves/)

koriste javne privilegije.

- **Zabrana kandidovanja i zapošljavanja u javnom sektoru:** Zakon zabranjuje kandidovanje za javne funkcije i zapošljavanje u javnom sektoru za lica koja su osuđena za ova krivična dela.
- **Ukidanje prava da bude biran/birana:** Svako lice osuđeno za nasilje i nasilje u porodici gubi pravo da bude birano na javne funkcije na period od 3 do 10 godina.
- **Proširenje ovlašćenja sudova:** Sudovi imaju ovlašćenje da zabrane zapošljavanje u javnom sektoru (1-5 godina) i vožnju (1-5 godina) osuđenim licima koja su upravljala vozilom u vreme izvršenja krivičnog dela.¹¹

Dok je Zakon o krivičnom postupku iz 2022. godine izmenjen **Zakonom br. 08/L -187 za dopunu i izmenu kodeksa br. 08/L-032 o krivičnom postupku**.¹² Svrha ove dopunske izmene je da se ubrza postupak za krivična dela nasilja u porodici:

- **Skraćivanje istražnih rokova:** Istrage za ova krivična dela moraju biti završene u roku **od jedne (1) godine** od dana pokretanja istrage. U komplikovanim slučajevima, rok se može produžiti za **šest (6) meseci**.
- **Utvrđivanje novih rokova za završetak sudske revizije** i to po sledećem:
 - **Šezdeset (60) dana** za predmete koje vode sudije pojedinci.
 - **Devedeset (90) dana** za predmete koje vodi sudsko veće.¹³

Ove promene imaju za cilj da obezbede efikasnost i davanje prioriteta u slučajevima rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici, što se ogleda u većoj zaštiti žrtava. Uspeh ovih promena zavisi od kapaciteta sudova da efikasno ispoštuju ove rokove.

Domaći pravni okvir u vezi sa rodno zasnovanim nasiljem i nasiljem u porodici je sledeći:

1. Krivični zakonik Republike Kosovo br. 06/L-074;
2. Zakonik br. 08/L-188 o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika br. 06/L-074 Republike Kosovo; [41] Zakonik br. 08/L-032 o krivičnom postupku;
3. Zakonik br. 08/L-187 o izmenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku br. 08/L-032;
4. Zakon br. 03/L-182 o zaštiti od nasilja u porodici (ukinut u oktobru 2023. godine uz usvajanje novog zakona);
5. Zakon br. 08/L-185 o prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja;
6. Zakon br. 05/L -003 o elektronskom nadzoru lica čije je kretanje ograničeno odlukom suda;

¹¹ Ibid.

¹² Zakon br. 08/L -187 za dopunu i izmenu Zakonika br. 08/L-032 o krivičnom postupku, član 2 i 3. Dostupno na: [ActDocumentDetail.aspx \(rks-gov.net\)](https://rks.gov.net/ActDocumentDetail.aspx)

¹³ Ibid.

adekvatnog budžeta i planiranja, nije našao svoju primenu.¹⁷

Pored toga, Republika Kosovo mora da se pozabavi i pitanjem rodno zasnovanog nasilja na internetu jer je ovo pitanje delimično rešeno, ne sadrži posebne odredbe za neovlašćeno objavljivanje ličnih podataka (engl. *doxing*), sajber uhođenje i neovlašćenu distribuciju ličnih slika, sa posebnim akcentom na rodnom kontekstu.¹⁸ Osim toga, kosovske institucije se suočavaju sa značajnim ograničenjima u vezi sa ovim pitanjem zbog nedostatka specijalizovane obuke, tehnoloških alata i odgovarajuće među-institucionalne saradnje.¹⁹

Pitanje femicida, koje se na Kosovu ne smatra posebnim krivičnim delom, takođe ostaje kao izazov.²⁰ Rodno motivisana ubistva se klasifikuju kao teška ubistva, ali se specifičan izraz „femicid“ ne koristi u pravnim postupcima, a rodno zasnovani motivi se često zanemaruju u sudskim postupcima.²¹

Dakle, navedene odredbe, koje za žrtve nasilja u porodici predstavljaju „čamac za spasavanje od plovidbe po nemirnim vodama“, preostaje da odgovorne institucije tumače, dopune i sprovede na najbolji mogući način. Ova implementacija se mora nastaviti sa posebnim naglaskom na istinskoj saradnji, za opšte dobro i za iskorenjivanje ove kriminalne pojave.

17 Rina Kika, Tematska analiza: Odgovor države Kosovo na femicid: kriminalizacija i druge mere, str. 20. Projekat JUST React. Dostupno na: [Kosovo's State Response to Femicide – DrejtesiaSot.com](https://drejtesiasot.com)

18 Dorjeta Rukiqi, Tematska analiza: Procena institucionalnih kapaciteta za borbu protiv onlajn rodno zasnovanog nasilja na Kosovu, st. 9. Projekat JUST React. Dostupno na: <https://drejtesiasot.com/2025/01/09/tackling-online-gender-based-violence-in-kosovolegal-and-institutional-challenges/>

19 Ibid, st. 15.

20 Rina Kika, Tematska analiza: Odgovor države Kosovo na femicid: kriminalizacija i druge mere, str. 20. Projekat JUST React. Dostupno na: [Kosovo's State Response to Femicide – DrejtesiaSot.com](https://drejtesiasot.com)

21 Ibid.

PRIJAVLJIVANJE SLUČAJEVA NASILJA U PORODICI KOSOVSKOJ POLICIJI

Kosovska policija je jedna od centralnih institucionalnih karika u sprečavanju i suzbijanju akata nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja. Njihova uloga uključuje pružanje zaštite žrtvama, identifikaciju počinitelaca i obezbeđivanje krivičnog gonjenja u skladu sa važećim zakonima. Međutim, uloga ove institucije nije ograničena samo na brzo reagovanje ili pružanje hitne pomoći, već i na sprovođenje naloga za zaštitu koje izdaje sud, kao i efektivnu koordinaciju sa drugim nadležnim institucijama.

Kao polazna tačka za procenu institucionalnog tretmana slučajeva nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja, biće **procena učinka** Kosovske policije za **period jul 2023 - jun 2024**. Ovo poglavlje će uključiti geografsku distribuciju po pitanju prijavljenih slučajeva, rodne dinamike, porodični odnosi između osumnjičenih i žrtava i uključene/obuhvaćene starosne grupe.

1.1 Regionalni pregled slučajeva nasilja u porodici prijavljenih Kosovskoj policiji

Tokom perioda **jul 2023. - jun 2024. godine**, Kosovskoj policiji prijavljeno je ukupno **2.856 slučajeva** nasilja u porodici, što predstavlja **povećanje od 4,4%** u odnosu na prošlu godinu, kada je prijavljeno **2.735 slučajeva**.²² Ovaj trend rasta može ukazivati na šire rasprostranjenost nasilja u porodici širom zemlje sa jedne strane, ali i na veću svest o prijavljivanju ovih slučajeva sa druge strane.

Kada se posmatra apsolutni broj slučajeva²³, **Priština** predstavlja najveći broj prijavi, sa ukupno **964 slučaja**. Ovaj rezultat je očekivan, s obzirom na to da je Priština glavni grad i region sa najvećim brojem stanovnika. Međutim, da bi se obezbedila pravednija i standardizovanija procena koja uzima u obzir razlike u veličini stanovništva u regionima, koristiće se stopa slučajeva na **10.000 stanovnika**. U ovom obliku ćemo ravnomernije uporediti učestalost²⁴ nasilja u porodici u različitim regionima. Vredi napomenuti da je Kosovo prošle godine bilo u procesu popisa stanovništva, pa su zato podaci o broju stanovništva u regionima koji su predmet ovog istraživanja preliminarni podaci.²⁵

Severna Mitrovica beleži najveću učestalost slučajeva nasilja u porodici za period jul 2023 – jun 2024. Sa izuzetno malim brojem stanovnika, sa **2.346 stanovnika**, ovu opštinu karakteriše incidenca od **281,33 slučaja** na 10.000 stanovnika, najveća u poređenju sa drugim regionima.

22 Institucionalni tretman slučajeva nasilja u porodici, jul 2022 – jun 2023, str. 9, dostupno na: [GLPS-Just-React-Annual-Report-Domestic-and-Gender-based-Violence-in-Kosovo.pdf](#)

23 Apsolutni slučajevi obuhvataju ukupan broj slučajeva prijavljenih za dati period.

24 Incidenca (učestalost) u pravnom i kriminološkom kontekstu odnosi se na učestalost novih slučajeva određene vrste krivičnog dela, kao što je nasilje u porodici, koji se dešavaju u datoj populaciji tokom određenog vremenskog perioda.

25 Preliminarni podaci Popisa stanovništva na Kosovu 2024, dostupni na: [Te dhënat \(rks-gov.net\)](#)

Nakon Severne Mitrovice sledi **region Peći**, sa ukupno **43,80 slučajeva** na 10.000 stanovnika. Peć ima **82.661 stanovnika**, dok je u izveštajnom periodu bilo **362 slučaja** što odražava vidljivo širenje nasilja.

Priština sa populacijom od **227.154 stanovnika** i **964 prijavljenih slučajeva** takođe ima visoku incidencu sa **42,44 slučaja** na 10.000 stanovnika. Pošto je Priština glavni grad, ovaj rezultat, osim što je pokazatelj velikog broja prijavljenih slučajeva, može biti i pokazatelj povećane svesti u ovom regionu. **Gnjilane**, sa **82.824 stanovnika** i **318 slučajeva**, ima incidencu od **38,37 slučajeva** na 10.000 stanovnika. Iako je stanovništvo ovog regiona višestruko manje nego u Prištini, razlika u stopi incidencije među njima je **4,07 slučajeva** na 10.000 stanovnika. Gnjilane je odmah iza Prištine po broju prijavljenih slučajeva nasilja u porodici.

Južnu Mitrovicu karakteriše visok apsolutni broj s obzirom na broj stanovnika koji iznosi **64.680 i 236 slučajeva**, ali je po učestalosti bolji od prethodna 4 regiona, sa **36,49 slučajeva** na 10.000 stanovnika. Isto tako, **Đakovica** sa **36,29 slučajeva** na 10.000 stanovnika ima incidencu sličnu Južnoj Mitrovici. U međuvremenu, Prizren i Uroševac, oba sa istim brojem stanovnika, rangirani su odmah posle Prištine, koje karakteriše najmanji broj prijavljenih slučajeva u pogledu nasilja u porodici. Odnosno sa **25,50 slučajeva** i **22,68 slučajeva** na 10.000 stanovnika.

Tabela 1. Regionalni pregled slučajeva prijavljenih Policiji Kosova za period jul 2023 - jun 2024

Region	Broj prijavljenih slučajeva	Broj stanovnika u regionu	Stopa na 10,000 stanovnika
Severna Mitrovica	66	2346	281.33
Peć	362	82661	43.8
Priština	964	227154	42.44
Gnjilane	318	82824	38.37
Južna Mitrovica	236	64680	36.49
Đakovica	196	54000	36.29
Prizren	315	123000	25.5
Uroševac	216	95000	22.68

Prema ovim podacima, fenomen nasilja u porodici na Kosovu tokom posmatranog perioda pokazuje neravnomernu rasprostranjenost između regiona, gde neke oblasti pokazuju značajno veću incidencu. Ovi podaci predstavljaju prvu kariku u evaluaciji institucionalnog tretmana slučajeva nasilja u porodici. Za potpuniju procenu, ovaj izveštaj će uključiti i analizu dve druge institucije, koje čine ključne delove institucionalnog lanca za suočavanje sa ovom pojavom.

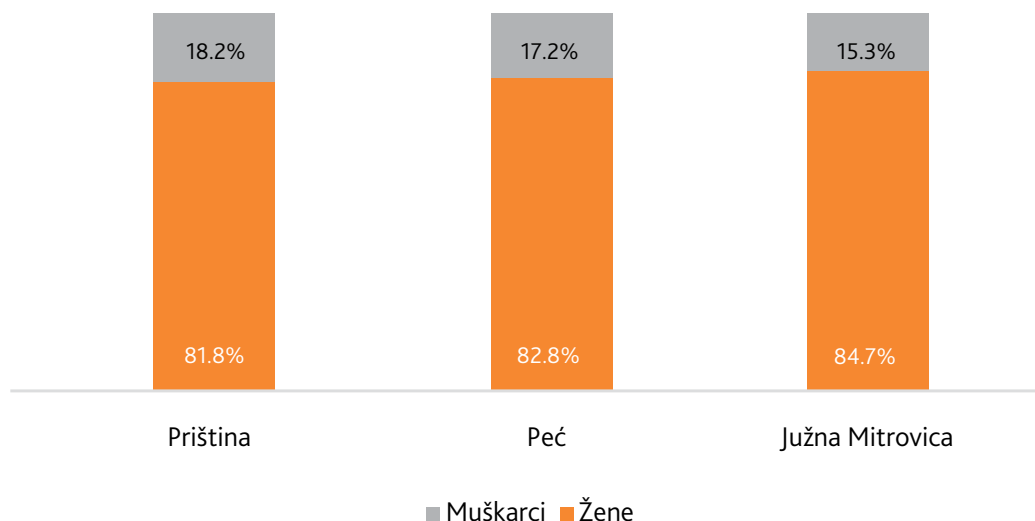
1.2. Rodni aspekt u slučajevima nasilja u porodici

Podaci koje je dostavila Kosovska policija za period jul 2023. – jun 2024. jasno odražavaju rodni aspekt nasilja u porodici, što rezultira prilično velikom razlikom u pogledu žena i muškaraca žrtava. Od **2.856 prijavljenih slučajeva**, **79%** žrtava su žene, dok su samo **21%** muškarci. Ovaj fenomen odražava ne samo pitanje nasilja u porodici, već i rodne nejednakosti i patrijarhalne uloge u kosovskom društvu i šire.

To se može dokazati kroz standarde koji su postavljeni najosnovnijim međunarodnim normama rodno zasnovanog nasilja. Prema **Istanbulskoj konvenciji**, nasilje nad ženama je kršenje ljudskih prava i oblik rodne diskriminacije.²⁶ Ovaj fenomen uključuje fizičko, psihičko, seksualno i ekonomsko nasilje, a na Kosovu odražava osetljivu situaciju žena u porodičnim i društvenim odnosima.

Na osnovu podataka dostavljenih u Prištini, od **964 prijavljena slučaja**, **81,8%** žrtava su žene. Gledajući druge regione, **Peć** ima procenat ženskih žrtava od **82,8%**, **Južna Mitrovica** ima **84,7%**. **Uroševac i Prizren**, iako sa nižim procentima ukupnih izveštaja, takođe odražavaju visok procenat žena žrtava, jačajući uverenje da je nasilje nad ženama, odnosno rodno zasnovano nasilje više nego evidentno na Kosovu. Nasilje u porodici pogađa žene neproporcionalno više u odnosu na muškarce. Ovo je takođe pokazatelj dominacije patrijarhalnog sistema na Kosovu, uprkos činjenici da običajno pravo nije osnovni izvor prava.

Grafikon 1. Odnos polova kada su u pitanju osumnjičeni, uhapšeni i žrtve porodičnog nasilja u periodu jul 2023. - jun 2024.

Od **571 uhapšenog**, **92,55 su muškarci**, dok su žene **7,5 odsto**, a kod osumnjičenih **88 % su muškarci** i **12 % žene**. Zaključak ovih rezultata je da su počinioci nasilja uglavnom muškarci, što je pokazatelj dominacije patrijarhalnog sistema na Kosovu

26 Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), član 1, dostupno na: [Convention Albanian version \(coe.int\)](https://www.coe.int/t/konvencija)

uprkos činjenici da običajno pravo nije osnovni izvor prava, već nekoliko decenija.

Epilog ovih podataka može imati rešenje u preporuci Istanbulske konvencije, u kojoj se ističe neophodnost preduzimanja neophodnih mera u cilju promovisanja promena u društvenim i kulturnim obrascima ponašanja žena i muškaraca u cilju iskorenjivanja običaja i druge prakse koje se zasnivaju na ideji o ženskoj inferiornosti ili čak na stereotipnim ulogama.²⁷

Vredi napomenuti da je **novi zakon** zasnovan na standardima Istanbulske konvencije i daje jače mehanizme za zaštitu žena i krivično gonjenje počilaca²⁸. Ovaj zakon, između ostalog, naglašava značaj **zaštitnih naloga** (zabrana prilaska) u postupanju u slučajevima nasilja u porodici. Dakle, da bismo odrazili situaciju, iz dostavljenih podataka utvrdili smo da je tokom perioda praćenja uhapšeno **ukupno 28 lica zbog nepoštovanja zaštitnog naloga**, što je **4,9% uhapšenih zbog slučajeva nasilja u porodici**.

Pored žena kao direktnih žrtava, često su **indirektne žrtve i deca**, koja često psihički doživljavaju nasilje kao svedoci istog. Ovo stvara velike posledice po njihovu dobrobit, međutim, njihovo pravilno postupanje od strane nadležnih institucija ostaje izazov. U tom kontekstu, **Nacionalna strategija za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad ženama 2022-2026** ima za cilj da poveća svest javnosti i unapredi institucionalnu podršku, uključujući i decu pogođenu ovom pojavom.²⁹

1.3. Uloga porodičnih odnosa u dinamici nasilja u porodici

Podaci koje je dostavila Kosovska policija za period jul 2023. – jun 2024. godine pokazuju portret dinamike nasilja u porodičnim odnosima. Od **2.856 prijavljenih slučajeva**, **757** ili oko **26,5%** uključuje supružnike kao počinioce nasilja. Ovaj broj pokazuje da se najveći procenat prijavljenog nasilja dešava u kontekstu bračnih odnosa, što je činjenica već dokazana na međunarodnom nivou gde je **nasilje nad intimnim partnerima najčešći oblik rodno zasnovanog nasilja**. Prema podacima Svetske zdravstvene organizacije, oko 1 od 3 žene (30%) doživi fizičko ili seksualno nasilje od strane intimnog partnera tokom svog života.³⁰

Pored supružnika, **27 slučajeva** ili oko **0,9%** odnosi se na roditelje kao počinioce nasilja u porodici, dok se u **46 slučajeva** ili **1,6%** odnosi na nasilje između braće i sestara. Ređi su slučajevi koji uključuju decu kao počinioce, sa **15 slučajeva** ili **0,5%**. U međuvremenu, kategorija „ostalo“, koja uključuje druge članove porodice ili druge osobe povezane sa žrtvom, obuhvata **2.095 slučajeva** ili **73,3%**. Dakle, i pored toga što je izraženiji trend pojavljivanja u bračnim odnosima, nasilje u porodici je prisutno

27 Ibid, Član 12.

28 Zakon o prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja (2023)

29 Nacionalna strategija zaštite od nasilja u porodici i nasilja nad ženama 2022-2026, str. 5, dostupno na: [ALB-Strategjia-Kombëtare-për-Mbrojtje-nga-Dhuna-në-Familje-dhe-Dhuna-ndaj-Grave-2022—2026.pdf](#)

30 [Violence against women \(who.int\)](#)

i među ostalim članovima porodice.

Gore opisani podaci odražavaju složenu i uznemirujuću stvarnost, gde su žrtve nasilja u porodici često blisko povezane sa počiniocima, ne samo emocionalno, već u određenim slučajevima i u smislu zajedničkih ekonomskih odluka i stanovanja. Ovakva situacija rezultira i oklevanjem žrtava nasilja u porodici za adekvatnim rešenjima, „amnestiranjem“ nasilnika, a sa druge strane kršenjem njihovih osnovnih prava. Stoga je kreiranje i operacionalizacija programa podrške žrtvama ne samo neophodna, već je i ključna da bi se osigurala njihova zaštita i efikasno suzbijanje ove bolne pojave u našem društvu. Dosledno sprovođenje ovih mera pomoći će da se ovaj kriminalni fenomen iskoreni.

1.4. Demografska analiza žrtava i osumnjičenih za nasilje u porodici

Između ostalog, ovaj izveštaj će se baviti pregledom nasilja u porodici po starosnim grupama, uključujući i žrtve i počinioce. Ovi podaci će identifikovati najugroženije grupe, kao i one za koje je najverovatnije da će biti počinioci nasilja, služeći u vidu ključnih tragova za donošenje zaključaka o prirodi ovog fenomena i kao podrška kreiranju efikasnih politika i strategija u sprečavanju i suočavanju sa nasiljem u porodici.

Za period jul 2023. – jun 2024. godine registrovano je ukupno **2.940 žrtava** nasilja u porodici, podeljenih prema starosnim grupama na sledeći način:

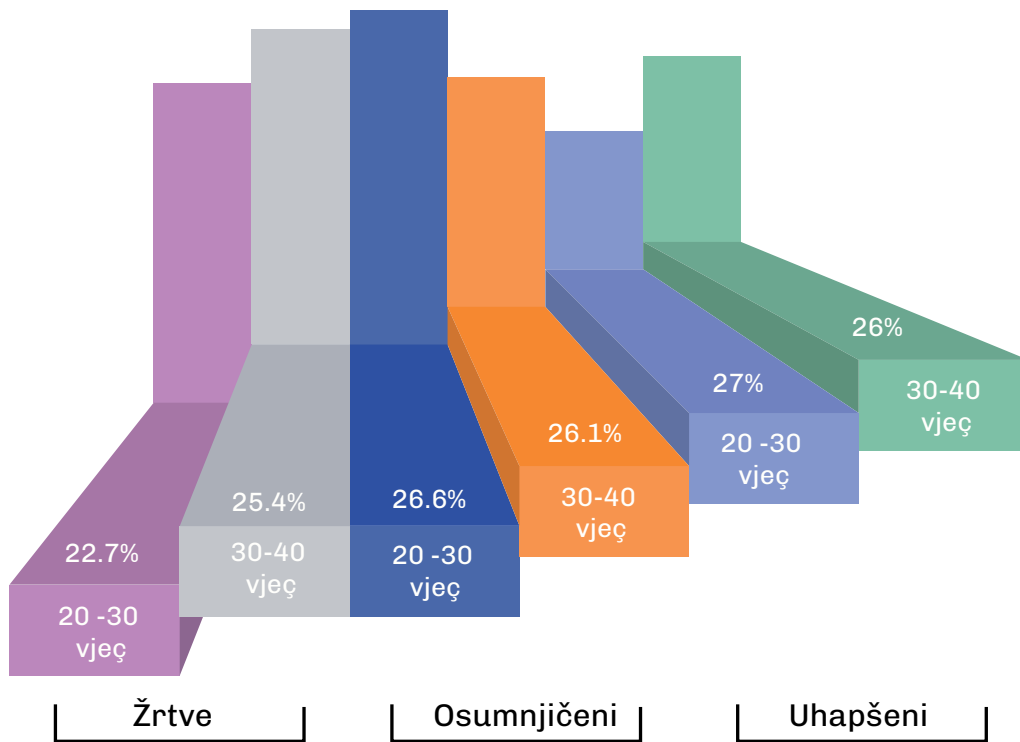
Najpogođenije starosne grupe i za žrtve i za počinioce su između **20-40 godina**, period života koji obično karakterišu različiti lični, društveni i porodični izazovi.³¹ Žrtve i počinioci ove starosne grupe čine ogromnu većinu slučajeva nasilja u porodici.

Najveća grupa **žrtava** su osobe starosti **30-40 godina**, koje predstavljaju **25,4%** od ukupnog broja, dok žrtve između **20-30 godina** čine **22,7%**. Isto tako, podaci o osumnjičenima prate sličan trend, pri čemu starosna grupa od **20-30 godina** čini **26,6%**, a starosna grupa od **30-40 godina** čini **26,1%** osumnjičenih. Što se tiče uhapšenih, **27%** je bilo starosne grupe **30-40**, a **26%** starosne grupe **20-30 godina**.

Ovi podaci odražavaju neophodnost rešavanja potencijalnih izazova koji karakterišu ove starosne grupe, koje, bez obzira na specifične okolnosti svakog slučaja, mogu imati neke zajedničke karakteristike.

Grafikon 2. Pregled starosnih grupa za žrtve, osumnjičene i uhapšene.

31 Arnett, J.J., 2000, Emerging Adulthood: A Theory of Development from the Late Teens Through the Twenties

II. TRETIRANJE SLUČAJEVA NASILJA U PORODICI OD STRANE DRŽAVNOG TUŽIOCA

Državni tužilac (u daljem tekstu: Tužilaštvo) ima ključnu ulogu u rešavanju nasilja u porodici na Kosovu, istrazi, podizanju optužnice i krivičnom gonjenju počinitelaca. Ovo poglavlje ispituje rad osnovnih tužilaštava u periodu **jul 2023. – jun 2024. godine**, analizirajući podatke krivičnih prijava i optužnica za nasilje u porodici. Ova analiza naglašava sposobnosti Tužilaštva da se nosi sa velikim brojem predmeta, kao i preostale izazove za poboljšanje institucionalnih kapaciteta i koherentnosti u postupanju sa slučajevima nasilja u porodici. U ovom poglavlju se takođe procenjuju regionalni pokazatelji za raspodelu optužnica, dajući jasan pregled efektivnosti svakog regiona.

U našim nastojanjima da se bavimo rodnim aspektom uključenosti optuženih i žrtava, uočeno je da Tužilaštvo ne raspolaže relevantnim podacima. Ovo naglašava potrebu za među-institucionalnom saradnjom u stvaranju zajedničke baze podataka, sa ciljem definisanja jedinstvenih pokazatelja za postupanje u slučajevima nasilja u porodici i identifikovanja najvažnijih pitanja u tom pogledu. Uspešan primer je Španija, koja je razvila „Integralni sistem za praćenje rodno zasnovanog nasilja (VioGen)“, koji prikuplja podatke od policije, sudova, tužilaštava i društvenih institucija o rodno zasnovanom nasilju.³²

2.1 Krivične prijave i optužnice: Inicijativa za pravdu i zaštitu

Krivične prijave predstavljaju glavni instrument u identifikovanju slučajeva nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja, jer predstavljaju osnovu za naknadne pravne radnje tužilaštva i sudova. Sa fokusom na težinu ovih krivičnih dela, krivične prijave imaju važnu ulogu u podizanju svesti društva i institucija o dimenzijama ove pojave, jer je ovaj instrument prvi korak koji promovise zakonske postupke istrage i krivičnog gonjenja protiv autori ovih zločina. Štaviše, oni pružaju sigurnost žrtvama jer mogu imati koristi od zaštitnih mera kao što su nalozi za zaštitu, pomoć socijalnih centara i psihološka i pravna podrška.

Za period jul 2023. – jun 2024. godine, državni tužilac je podneo ukupno 2.815 krivičnih prijava za nasilje u porodici primljenih širom zemlje, što predstavlja prilično veliki broj prijava.³³ Međutim, za period jul 2022 – jun 2023. godine, Tužilaštvo je iz-

32 Evropska komisija. „VioGén 5.0: otkrivanje sistema procene rizika od rodno zasnovanog nasilja u Španiji“ [VioGen 5.0: discovering Spain's risk assessment system of gender-based violence | Interoperable Europe Portal](#). Pristupljeno 30.10.2024.

33 Podaci primljeni od strane Kancelarije za komunikacije KPK, od 31. jula i 28. oktobra 2024. godine.

vestilo o ukupno 3169 krivičnih prijava³⁴ sa jednom razlikom od 354 slučajeve manje za ovaj ciklus praćenja, što je za ovu krivičnu pojavu/fenomen skoro zanemarljiva razlika.

Za izveštajni period, Tužilaštvo je podiglo **2.635 optužnica** za krivična dela nasilja u porodici od **2.815 krivičnih prijava**, čime je dostiglo visoku stopu podignutih optužnica od oko **93,6%**. Ovo dokazuje da je Tužilaštvo sagledalo sve podatke i dokaze izvedene na osnovu krivične prijave, odlučivši se da preduzme dalje procesne radnje u velikom delu predmeta.

2.1.1. Regionalna podela optužnica za nasilje u porodici

Pored odnosa između krivičnih prijava i optužnica, izveštaj analizira i regionalni izveštaj o raspodeli optužnica za krivična dela nasilja u porodici po regionima Kosova. Da bi se obezbedila standardizovana procena, izveštaj koristi istu metodologiju kao u poglavlju koje se bavi regionalnom distribucijom prijavljenih slučajeva nasilja u porodici u Kosovskoj policiji, izračunavajući stopu optužnica na **10.000 stanovnika** u svakom regionu, u zavisnosti od broja stanovnika svakog regiona.

Region **Peći** ima najveću učestalost optužnica na 10.000 stanovnika sa **79,62**, što je skoro duplo više od slučajeva prijavljenih policiji, 43,80 slučajeva. Odmah iza Peći svrstava se region **Prištine**, koji ima sličnu incidencu između policije i tužilaštva, sa **42,44** slučaja prijavljenih policiji i **41,47** optužnica koje je podiglo tužilaštvo na 10.000 stanovnika. Ovaj rezultat odražava veću koherentnost između izveštavanja i krivičnog gonjenja. **Gnjilane** sa incidencom od 38,37 prijavljenih policiji i **27,28** za podignute optužnice, pokazuje visoku stopu prijavljivanja nasilja u porodici i relativno nižu stopu krivičnog gonjenja od strane Tužilaštva. Sa druge strane **Mitrovica** ima incidencu od **21,33** optužnice na 10.000 stanovnika, pa je samim tim ocenjena na prosečnom nivou krivičnog gonjenja za slučajeve nasilja u porodici. Vredi napomenuti da u pogledu optužnica, Mitrovica nije ocenjena kao podeljena na dve oblasti (jug i sever), pa je incidencija procenjena na 67.026 stanovnika. **Đakovica** ima incidencu prijave policiji 36.29, dok je optužnica **17.13**. Ova razlika može biti indikacija potencijalnih izazova koje ovaj region može imati u ispitivanju dokaza i činjenica datih kroz krivične prijave, ali takođe može biti pokazatelj odbacivanja krivične prijave zbog nedostatka dokaza. **Prizren** i **Uroševac** su tako predstavljeni kao regioni sa najnižim incidencijama i u pogledu policije i tužilaštva izraženih u optužnicama, što odražava nizak nivo prijavljivanja u ovim regionima ili čak najbolji scenario koji bi mogao biti a to je nizak nivo slučajeva nasilja u porodici.

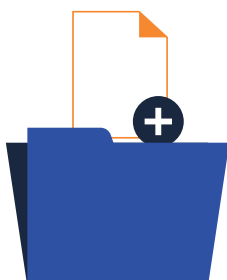
34 Institucionalni tretman slučajeva nasilja u porodici, jul 2022 – jun 2023, str. 13, dostupno na: [GLPS-Just-React-Annual-Report-Domestic-and-Gender-based-Violence-in-Kosovo.pdf](#)

Tabela 2. Regionalna struktura optužnica za nasilje u porodici u periodu jul 2023. - jun 2024

Region	Učestalost (incidencija) optužnica na 10.000 stanovnika	Broj optužnica	Broj stanovnika
Peć	79.62	658	82,661
Priština	41.47	942	227,154
Gnjilane	27.28	226	82,824
Mitrovica	21.33	143	67,026
Prizren	18.95	337	177,781
Đakovica	17.13	162	94,556
Uroševac	15.38	167	108,610

2.2. Procena rada državnog tužioca u slučajevima nasilja u porodici: efikasnost i izazovi

Deo ovog poglavlja je i merenje učinka ove institucije za period praćenja/monitoringa, kroz podatke koje je obezbedila Kancelarija za statistiku Tužilačkog saveta Kosova (TSK), kao i integraciju ovih podataka sa CEPEJ metodologijom. ³⁵ CEPEJ koristi pokazatelje kao što su **Stopa rešavanja predmeta (engl. Clearance Rate %)**, **Koeficijent obrta predmeta (engl. Case Turnover Ratio)**, kao i **Vreme rešavanja predmeta (engl. Disposition Time)**. Prema dostavljenim podacima broj novo-prihvaćenih predmeta je 2.815, rešenih predmeta je 2.889, a nerešenih 1.035 predmeta.

Primljeni predmeti
2,815

Rešeni predmeti
2,889

Nerešeni predmeti
1,035

35 Smernice CEPEJ-a, dostupne na: [CEPEJ-GT-EVAL](https://www.cejnet.org/cepej-gt-eval)

Stopa rešavanja³⁶ predmeta (Clearance Rate %)

Stopa rešavanja predmeta (Clearance Rate %) za Tužilaštvo će se izračunati kao odnos između broja rešenih predmeta i novih predmeta primljenih tokom izveštajnog perioda. Ovaj procenat odražava kapacitete osnovnih tužilaštava da se bave novim predmetima i da smanje opterećenje nerešenih predmeta. Ovaj pokazatelj odražava kapacitet tužilaštava da se bavi novim predmetima i da smanji opterećenje nerešenih predmeta.

Stopa od **102,6%** pokazuje da je tužilaštvo rešilo više predmeta nego što je primljeno u izveštajnom periodu. Upoređujući ga sa profilima 48 različitih zemalja³⁷, ova stopa je pokazatelj da je pored postojećeg opterećenja, novi protok predmeta uspešno savladan.

Koeficijent obrta predmeta (Case Turnover Ratio)

Koeficijent obrta predmeta (Case Turnover Ratio) izračunava se kroz odnos između broja rešenih predmeta i broja nerešenih predmeta u toku jedne godine. Ova stopa pokazuje sposobnosti ove institucije da se nosi sa i rešava ukupni teret predmeta, uključujući i one nerešene iz prethodnih perioda. Na osnovu podataka koje je dostavio TSK, Koeficijent obrta predmeta (u daljem tekstu: KOP) za izveštajni period iznosi **2.7**, što se procenjuje kao prilično visoka stopa obrta predmeta.³⁸ To znači da je Tužilaštvo rešilo **2,7 puta više predmeta** od broja nerešenih predmeta. Dakle, tužilaštvo rešava više predmeta nego što ostaje nerešenih, smanjujući time broj nerešenih predmeta.

Vreme rešavanja predmeta (Disposition Time)

Vreme rešavanja predmeta (Disposition Time) se smatra jednim od najvažnijih pokazatelja u proceni učinka pravosudnog sistema.³⁹ Ovaj pokazatelj se računa kroz 365 dana koji čine izveštajni period u odnosu na stopu obrade predmeta u osnovnim tužilaštvima. Vreme rešavanja predmeta (u daljem tekstu: VRP) u osnovnim tužilaštvima je 131 dan, što pokazuje da tužilaštvo postupa brzinom koja je uporediva sa najboljom evropskom praksom.

U zaključku se može reći da je na osnovu rezultata Državno tužilaštvo **pokazalo pozitivne rezultate** u pogledu visoke efikasnosti u vođenju predmeta. Međutim, veliki broj ovih slučajeva i nenadoknadle posledice su zabrinjavajući pokazatelji za našu zemlju. Sa tim u vidu, ovo sugerise da pored merenja institucionalnog učinka, postoji praznina u sprečavanju i rešavanju korena ovog kriminalnog fenomena.

36 Umesto izraza rešenje koristiće se termin tretman, jer tužilaštva ne donose konačne odluke.

37 Savet Evrope. "CEPEJ Izveštaj o evaluaciji evropskih pravosudnih sistema". Dostupno na: [1680b21e99](https://rm.coe.int/1680b21e99)

38 Savet Evrope. Metodologija CEPEJ. "Measuring the quality of justice", prg.39. Dostupno na: rm.coe.int/1680747548#_ftn7

39 Ibid, str. 41. Dostupno na: rm.coe.int/1680747548#_ftn7

III. TRETIRANJE PREDMETA NASILJA U PORODICI PRI OSNOVNIM SUDOVIMA NA KOSOVU

Ovo poglavlje ima za cilj da analizira efikasnost i efektivnost sudova u radu sa slučajevima nasilja u porodici. U početku je akcentat stavljen na analizu podataka kroz podatke koje je dostavila Kancelarija za informisanje i medijsku komunikaciju pri SSK⁴⁰, zatim kroz ispitivanje podataka iz uzoraka presuda datih na veb stranici SSK-a, takođe kroz organizovanje fokusa grupa koje pružaju direktne informacije sa terena.

Ovo poglavlje ima za cilj da predstavi jasan i sveobuhvatan pregled načina na koji se postupa u slučajevima nasilja u porodici, identifikuje izazove za pravosudni sistem i predloži poboljšanja za povećanje efikasnosti i odgovornosti u ovim kritičnim slučajevima.

3.1. Procena rada osnovnih sudova u slučajevima nasilja u porodici

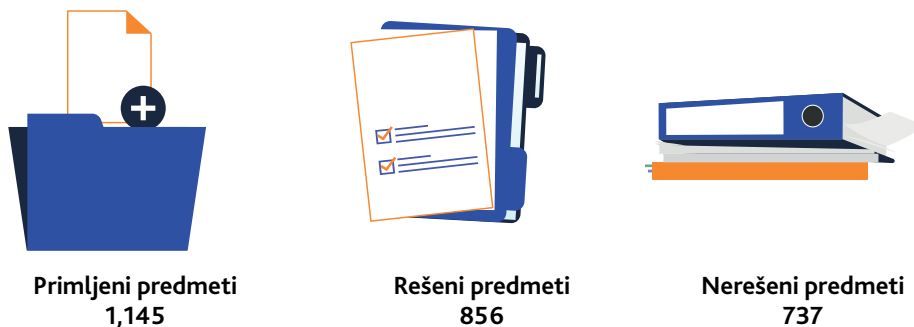
Ovo poglavlje ima za cilj da analizira i odrazi kvalitativne i kvantitativne podatke koji se tiču efikasnosti pravosudnog sistema u postupanju u slučajevima nasilja u porodici, odnosno fokus će biti na osnovnim sudovima. To se postiže putem podataka koji se dostavljaju putem zahteva za pristup službenim dokumentima. Za ocenu rada ove institucije koristiće se indikatori definisani metodologijom CEPEJ-a⁴¹, kao što su: **Stopa rešavanja predmeta (engl. Clearance Rate %)**, **Koeficijent obrta predmeta (engl. Case Turnover Ratio)** kao i **Vreme rešavanja predmeta (engl. Disposition Time)**. Sa tim u vezi, SSK je odobrio Strateški plan informacionih tehnologija 2024-2029 za primenu alata za digitalnu pravdu Evropske komisije za efikasnost pravosuđa (CEPEJ).⁴²

Na osnovu podataka za period **jul 2023. - jun 2024. godine**, sudovi su prihvatili ukupno **1.145 predmeta** klasifikovanih kao nasilje u porodici. Od ovih prihvaćenih predmeta rešeno je **408**, dok ukupan broj rešenih predmeta za izveštajni period dostiže **856**, uključujući i ostale predmete prihvaćene pre izveštajnog perioda, što pokazuje da je još **737 predmeta** ostalo nerešeno. Pored toga, na **74 predmeta** uložene su žalbe u vidu procesnih pravnih lekova.

40 Podaci koje smo primili iz Kancelarije za informisanje i medijsku komunikaciju u SSK, od 13. marta i 28. oktobra 2024. godine.

41 Smernice CEPEJ-a, dostupne na: [1680788300](https://www.cej.org/sites/default/files/2024-07/CEPEJ%20Guidelines%20for%20the%20Assessment%20of%20the%20Performance%20of%20the%20Judicial%20System.pdf)

42 IT Strateški plan Sudskog saveta Kosova, dostupan na: [13969 KJC IT Strategic Plan of the Kosovo Judicial Council 2024 2029.pdf](https://www.kcc.gov.kg/Portals/0/IT%20Strategic%20Plan%20of%20the%20Kosovo%20Judicial%20Council%202024%202029.pdf)

Stopa rešavanja predmeta (Clearance Rate %)

Stopa rešavanja predmeta (Clearance Rate %) se definiše kao odnos između rešenih predmeta i primljenih novih predmeta, pomnožen sa 100, da bi se dobio procenat radnog kapaciteta osnovnih sudova na Kosovu za izveštajni period. U ovom izveštajnom periodu, Stopa rešavanja predmeta (u daljem tekstu: SRP) na Kosovu je **74,7%**, rezultat koji odražava da se sudovi suočavaju sa izazovima u efikasnom upravljanju predmetima.⁴³ Dakle, broj novih primljenih predmeta je veći od broja rešenih predmeta, što ukazuje da se broj nerešenih predmeta povećava.

Koeficijent obrta predmeta (Case Turnover Ratio)

Koeficijent obrta predmeta (Case Turnover Ratio) se definiše kao odnos rešenih predmeta i nerešenih predmeta tokom određenog perioda. Ova stopa meri sposobnost sistema da obradi i reši ukupno opterećenje predmetima, uključujući one preostale iz prethodnih perioda. Prema ovoj formuli, koeficijent obrta predmeta (u daljem tekstu: KOP) na Kosovu za izveštajni period je **1,39**, što je, za razliku od stope rešavanja predmeta, pozitivno ocenjeno.⁴⁴

Na prvi pogled, ovaj rezultat može izgledati kontradiktorno u odnosu na KOP, ali su to različiti pokazatelji jer vrednost KOP-a od 74,7% ukazuje da sudovi nailaze na teškoće u suočavanju sa novim tokom predmeta. Dok je vrednost KOP-a od 1,39 pokazatelj da u poređenju sa brojem nerešenih predmeta na kraju perioda, sudovi rešavaju značajan broj predmeta, držeći relativno nizak broj nerešenih predmeta. Dakle, KOP meri sposobnost institucije da se nosi sa prilivom novih predmeta, dok KOP meri odnos između rešenih predmeta i nerešenih predmeta.

Vreme rešavanja predmeta (Disposition Time)

Vreme rešavanja predmeta (Disposition Time) se definiše kao odnos između 364

43 Saveta Evrope. „CEPEJ Izveštaj o evaluaciji evropskih pravosudnih sistema“. Dostupno na: [1680b21e99](https://rm.coe.int/1680b21e99)

44 Savet Evrope. Metodologija CEPEJ. „Measuring the quality of justice“, str. 39. Dostupno na: rm.coe.int/1680747548#_ftn7

dana i koeficijenta obrta predmeta. Ovaj pokazatelj odražava prosečan broj dana potrebnih za okončanje predmeta, odražavajući vremensku efikasnost osnovnih sudova. Prema analizi podataka, za rešavanje predmeta za izveštajni period bilo je potrebno oko **262 dana**. Trajanje Vremena rešavanja predmeta (VRP) za sudove na Kosovu je pokazatelj da rešavanje predmeta traje duže u poređenju sa evropskim standardima.⁴⁵ Ovaj rezultat odražava potrebu za kontinuiranim radom kako u oblasti upravljanja predmetima, tako i u pogledu ljudskih resursa.

3.1.1. Pregled pravosnažnih presuda u slučajevima nasilja u porodici osnovnih sudova na Kosovu

U izveštajnom periodu, od ukupno **856 rešenih predmeta**, **701 predmet** je rezultirao **osuđujućom presudom**, čime je istaknuta posvećenost pravosuđa da kazni počinioce krivičnih dela nasilja u porodici. Iz ovih odluka:

- **297 predmeta** okončano je **uslovnim kaznama**, jednom od najčešćih vrsta kazni.
- **72 slučaja** uključuju kombinaciju **uslovnih osuda sa novčanim kaznama ili nalozima za obavezno rehabilitaciono lečenje**.
- Dok su **94 slučaja** kažnjena **kaznom zatvora**, uključujući i zatvor u najtežim ili ponovljenim slučajevima.

Na osnovu dostavljenih podataka, možemo reći da postoji opredeljenje za suočavanje sa protokom predmeta. Međutim, produženo vreme za rešavanje predmeta i ograničena upotreba strožih kazni, kao što su zatvorske kazne, odražavaju potrebu za daljim poboljšanjem. U tom pravcu neophodna je harmonizacija između kažnjavanja i rehabilitacije, uz povećanje ljudskih kapaciteta u najadekvatnijem rešavanju pitanja nasilja u porodici, dodatno jačajući poverenje građana u pravosudni sistem.

3.2. Sudske odluke u slučajevima nasilja u porodici: detaljna analiza uzorka

Kao sastavni deo ovog poglavlja, postoje i neke presude koje su doneli prvostepeni sudovi na Kosovu. Ove presude predstavljaju detaljniji pregled načina na koji se slučajevi nasilja u porodici tretiraju u kosovskom pravosudnom sistemu, uključujući kaznenu politiku, ekonomsku situaciju žrtava i optuženih, kao i rodne aspekte i dinamiku recidiva. Međutim, važno je napomenuti da je značajan broj presuda obrisan sa zvaničnih sajtova nadležnih institucija zbog osetljivosti slučajeva nasilja u porodici. Grupa za pravno-političke studije (GLPS) je zatražila pristup javnim dokumentima kako bi analizirala sve presude za posmatrani period, ali smo dobili odluku kojom nam se odbija pristup.⁴⁶

⁴⁵ Savet Evrope. "CEPEJ Izveštaj o evaluaciji evropskih pravosudnih sistema". St. 113. Dostupno na: [1680b1e91d](https://www.cej.org/sites/default/files/2024-05/20240513_CEPES%20Annual%20Report%202023.pdf)

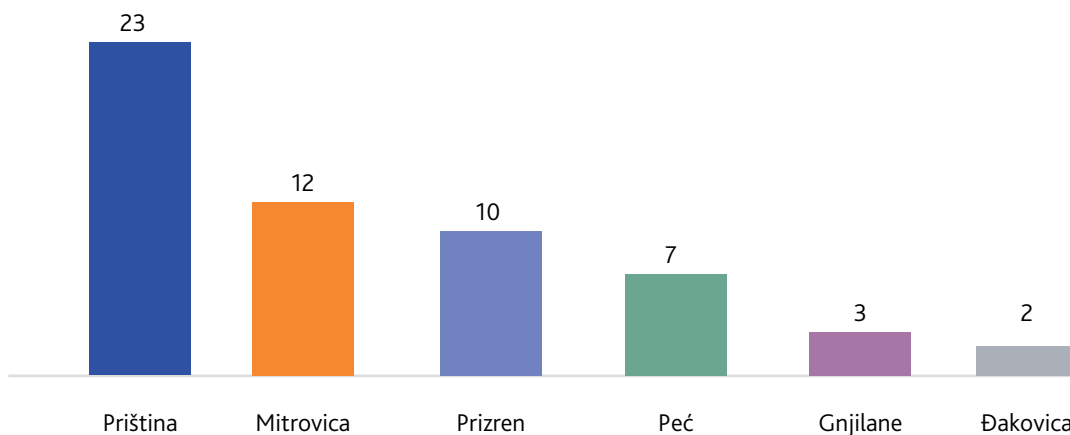
⁴⁶ Rešenje Osnovnog suda u Uroševcu, KDP. br. 8/24, od 21.05.2024

Ovo odbijanje je zasnovano na **Administrativnom uputstvu br. 01/2021**, o izmenama i dopunama **Administrativnog uputstva br. 04/2019** o objavljivanju obrađenih presuda, konkretno u članu 2B, koji definiše „ograničenje objavljivanja meritornih presuda osnovnih sudova“. U stavu 1. tačka 1.7 ovog uputstva ističe se da osnovni sudovi moraju objaviti sve meritorne odluke, *sa izuzetkom onih koje se odnose na slučajeve nasilja u porodici*.

Za potrebe ovog istraživanja u vidu uzorka je obrađeno ukupno **57 presuda**.⁴⁷ U okviru ovog pod-poglavlja biće obrađeni neki pokazatelji koji su unapred određeni za ocenu efikasnosti sudova u rešavanju slučajeva nasilja u porodici. Ovi pokazatelji doprinose stvaranju jasnije slike o institucionalnom tretmanu ovih slučajeva i mogućim izazovima u ovom pravcu.

Na osnovu objavljenih presuda, jasno je da **Priština** dominira sa **23 objavljena slučaja**, što je broj koji znatno premašuje ostale regione. Sledi **Mitrovica** sa **12 slučajeva** i **Prizren** sa **10 slučajeva**. Dok je **7 slučajeva** rešeno u **Peći**, a **Gnjilane** i **Đakovica** imaju najmanji broj presuda, sa **3** odnosno **2 slučaja**.

Grafikon 3. Regionalna pregled presuda

⁴⁷ Analizirane presude su dostupne na: <https://www.gjyqesori-rks.org/aktgjykimet/> sa brojem predmeta: 2023:160133, P.br.530/22, 2023:130360, P.br.158/23, P.br.711/22, P.br.847/2023, P.br.58/2022, P.br.401/2023, P.br.349/2023, P.br.333/23, P.br.5/2024, P.br.145/2023, P.br.379/23, P.br.172/23, P.br.218/23, P.br.1032/22, P.br.918/23, P.br.237/2023, P.br.26/2023, P.br.3697/21, P.br.354/23, P.br.358/23, P.br.373/22, P.br.2585/23, P.br.331/23, P.br.375/23, P.br.411/23, P.br.216/23, P.br.2742/23, P.br.2890/23, P.br.454/23, P.br.404/23, P.br.406/23, P.br.337/23, P.br.405/23, P.br.279/23, P.br.413/23, P.br.79/23, P.br.479/23, P.br.362/23, P.br.1358/2022, P.br.198/2023, P.br.677/23, P.br.870/21, P.br.161/23, P.br.54/23, P.br.732/22, P.br.290/23, P.br.419/23, P.br.189/23, P.br.244/23, 2022:249494, 2022:238323, 2022:190980, 2023:010907, P.br.124/22, P.br.252/21, P.br.740/21.

3.2.1. Trajanje postupka

U okviru razmatranja svih presuda obradili smo i **trajanje postupka**, odnosno period od podizanja optužnice do objavljivanja presude. U svakom slučaju, trajanje postupka je mereno računanjem razlike između datuma presude i datuma podizanja optužnice. Utvrđeno je da je **prosečno trajanje ovih slučajeva 141 dan (otprilike 5 meseci)**, sa maksimumom od **799 dana (nešto više od dve godine)**, a minimumom od samo **četiri dana**. Ovi rezultati pokazuju veliku varijabilnost u postupanju po predmetima, što može imati direktan uticaj na zaštitu žrtava i njihov pristup pravdi.

Sa tim u vezi, važno je napomenuti da od ukupnog broja analiziranih presuda imamo samo **jednu odbijajuću presudu**, čiji je sudski postupak trajao ukupno **693 dana**, dok je **56 drugih presuda bilo osuđujuće**. Ovo je pozitivan nalaz u svetlu pooštrene kaznene politike, jer je velika većina ovih presuda osuđujućega karaktera. Što se tiče **prosečnog trajanja krivičnog postupka do izricanja presude**, proizilazi da je to **131 dan**.

Na osnovu podataka dobijenih presudama, napravili smo pregled razlika u **trajanju postupaka po regionima**. Najduže trajanje postupka beleži **Peć**, sa **prosekom od 364 dana**, i sa **maksimumom od 799 dana**. Sa druge strane, **Priština** ima najveći broj analiziranih slučajeva, ukupno **23 slučaja**, ali relativno kraće prosečno trajanje od 92 dana. U međuvremenu, **Đakovica** rezultira sa najkraćim prosečnim trajanjem postupka od **88 dana** prilikom rešavanja slučajeva nasilja u porodici.

Tabela 3. Vreme trajanja postupka na regionalnom nivou.

Region	Broj predmeta	Prosečno vremensko trajanje	Maksimalno trajanje	Minimalno trajanje
Prishtina	23	92 dana	570 dana	8 dana
Mitrovica	12	98 dana	353 dana	13 dana
Prizreni	10	153 dana	378 dana	41 dana
Peja	7	364 dana	799 dana	105 dana
Gjilani	13	160 dana	343 dana	9 dana
Gjakova	2	88 dana	91 dana	84 dana

3.2.1.1. Vrsta nasilja

U analizi 57 presuda koje su prvostepeni sudovi rešavali za nasilje u porodici, fokus će biti stavljen i na **vrstu nasilja**.

Na osnovu obezbeđenih presuda, nasilje u porodici se javlja u četiri glavna oblika, i to su:

1. Fizičko i psihičko nasilje

Broj predmeta: **9 (devet) predmeta**

2. Kumulativno nasilje (fizičko, psihičko i ekonomsko)

- Broj predmeta: **1 (jedan) predmet**

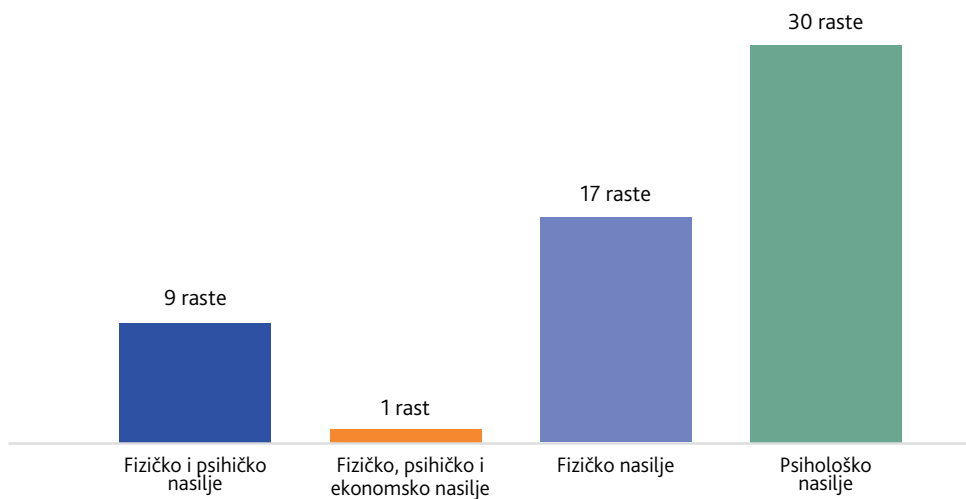
3. Fizičko nasilje

- Broj predmeta: **17 (sedamnaest) predmeta**

4. Psihološko nasilje

- Broj predmeta: **30 (trideset) predmeta;**

Grafikon 4. Broj slučajeva i vrsta nasilja

Prema rezultatima, psihičko nasilje je najčešći vid nasilja u porodici, što je pokazatelj povećane svesti oštećenih strana da prijave ovu vrstu nasilja. Imamo i specifičan slučaj gde se kumulativno opisuje kao fizičko, psihičko i ekonomsko nasilje. Na sreću, Republika Kosovo je nedavnim izmenama i dopunama novog Zakona o prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja po prvi put jasno uvrstila ekonomsko nasilje kao samostalan oblik nasilja u porodici.⁴⁸

3.2.1.2. Rodni aspekt i odnos između procesnih stranaka

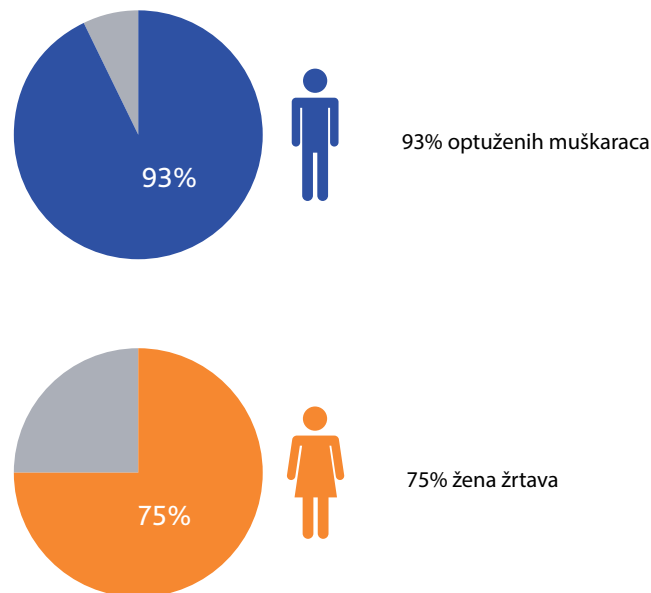
Što se tiče **rodnog aspekta**, ukupno je **62 optuženih** dok je sa druge strane **75 žrtava**, među njima je **56 slučajeva (75% slučajeva)** gde su žene žrtve, **17 muškaraca (23% slučajeva)** dok **53 slučaja (85% slučajeva)** kada su optuženi muškarci i **9 slučajeva (15% slučajeva)** žene. Iz uzoraka možemo zaključiti da postoji **5 slučajeva (9% slučajeva)** u kojima su optuženi i oštećeni muškarci, dok je **38 slučajeva (67% slučajeva)** gde se muškarci pojavljuju kao optuženi, a žrtve su žene. Kao i **4 slučaja (7% slučajeva)** gde su žrtve muškarac i žena. U **jednom slučaju (2% slučajeva)** imamo **2 žrtve**, dok su u **jednom slučaju (2% slučajeva)** žrtve muškarac i žena.

Ovi podaci otkrivaju šokantnu stvarnost u kosovskom društvu, gde je nasilje sistematski usmereno protiv žena. Sa **93% muškaraca kao optuženih** i **75% žena kao žrtava**, preovlađuje sistematsko patrijarhalno nasilje. Ovo jasno pokazuje očiglednu činjenicu da je potrebna hitna i sveobuhvatna intervencija da bi se zaštitile žene i osporile društvene norme koje su ukorenjene već nekoliko vekova. Nadležne institucije uvek moraju voditi računa o programima rehabilitacije žrtava, ali je novim zakonskim izmenama izuzetno važno da se fokus stavi i na programe rehabilitacije nasilnika, u kojima u ovom slučaju dominiraju muškarci i prema prirodi vrste krivičnog dela zahtevaju poseban tretman.

Što se tiče **odnosa** između žrtava i optuženih, podaci pokazuju da se **61% slučajeva** dešava između **supružnika**. Onda se **18% slučajeva** javlja u odnosima **roditelj-dete**, a u **9% slučajeva** pojavljuju se **bivši partneri**. U odnosu **brat-sestra** i u **vanbračnim vezama** imamo mali procenat od **3,5% ukupnih slučajeva**.

⁴⁸ Zakon br. 08/L-185 o prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja, 2023, član 3.

Grafikon 5. Rodni aspekt i odnos između procesnih stranaka

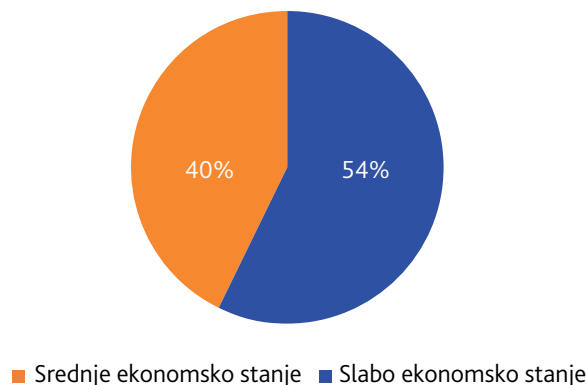

3.2.1.3. Ekonomski status stranaka u postupku

Na pojavu kriminaliteta utiču različiti faktori, bilo da su endogeni (unutrašnji) ili egzogeni (spoljni). Dakle, predmet ovog istraživanja je **ekonomski status žrtava kao i optuženih**. Od sistematskog praćenja slučajeva nasilja u porodici, materijalnog stanja u porodici, finansijskih pitanja ali i ekonomska zavisnost između žrtve i optuženog mogu direktno uticati na pojavu nasilja u porodici. U porodičnim zajednicama u kojima je žrtva zavisna od optuženog, ova zavisnost stvara neprikladno okruženje da se žrtva preseli u drugo mesto stanovanja ili kada je u pitanju upravljanje finansijama, postoje slučajevi u kojima nedostatak adekvatnog upravljanja finansijama izaziva napete situacije u odnosima između žrtve i optuženog.

Prema podacima dobijenim analizom uzorka od 57 presuda, **veliki deo optuženih, oko 54%, je u lošem/slabom ekonomskom stanju**. Međutim, 40 % optuženih pripada srednjoj ekonomskoj klasi. Sa druge strane, postoji jaz kada je u pitanju **ekonomsko stanje žrtava, gde u 70% slučajeva ova informacija nedostaje**, što samo otežava epilog po ovom pitanju. Međutim, aktuelni podaci ukazuju da vrlo mali broj žrtava ima stabilan materijalni status, što ukazuje na njihov nepovoljan položaj u ovim odnosima.

Grafikon 6. Ekonomski status optuženih.

Pored činjenice da su žrtve izložene nasilju u porodici, situaciju dodatno komplikuje situacija u skloništima i centrima za socijalni rad na Kosovu. To je zbog toga što su obe ove institucije preopterećene, a sa druge strane izgleda da imaju problema sa finansijskog aspekta, neadekvatne infrastrukture ali i ograničenih ljudskih resursa.⁴⁹ Zabrinjava pitanje ponovne integracije žrtava nakon izlaska iz skloništa, posebno pitanje obezbeđivanja smeštaja, ali i njihovog zaposlenja, što dovodi do toga da se mnoge žrtve vraćaju u za njih nesigurna okruženja.⁵⁰ Takvo jedno stanje stvara retroaktivan ciklus koji ne donosi rezultate za žrtvu, koja može ponovo da završi kao žrtva nasilja u porodici, i za misiju prihvatilišta i centara za socijalni rad da ovu pojavu iskorene.

Dakle, imajući u vidu ove podatke, hitno je potrebno predvideti programe za podizanje ekonomskih kapaciteta žrtava na početku, ali bez isključivanja optuženih nakon isteka kazne. Istanbulska konvencija u članu 16 takođe predviđa kreiranje programa koji imaju za cilj da pomognu počiniocima nasilja da promene svoje ponašanje, kako bi se sprečilo ponavljanje nasilja.

3.2.1. Analiza kaznene politike

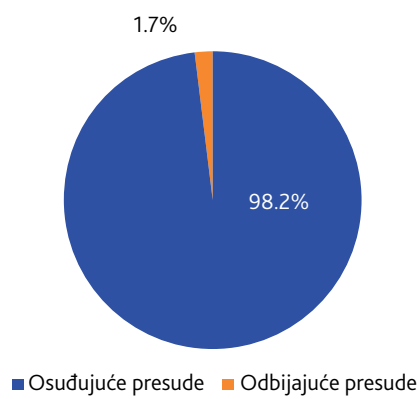
Na osnovu podataka dobijenih analizom 57 presuda za posmatrani period, možemo reći da imamo napredniju kaznenu politiku, u kom slučaju **98,2% slučajeva čine osuđujuće presude**, a **1,7% odbijajuće presude**. Ova razlika u procentima odražava oštriji pristup koji bi u principu trebalo da karakteriše kaznenu politiku prema nasilju u porodici. U **38 od ukupno 57 slučajeva**, izrečene su **alternativne kazne**, dok su u **18 slučajeva** izrečene **glavne kazne**. Takođe, važno je istaći da su u **22,8% slučajeva**

49 Dardana Fetahu, *Tematska analiza: Evaluacija skloništa i centara za socijalni rad: Evaluacija kapaciteta za podršku žrtvama rodno zasnovanog nasilja na Kosovu*. Projekat JUST React. Dostupno na: [Baseline Assessment of Shelters and Centers of Social Work to Support Survivors of Gender-Based Violence in Kosovo – DrejtesiaSot.com](#)

50 Ibid, st. 15.

počinioci recedivisti, u **50% presuda nije navedeno da li su počinioci recedivisti ili ne**, dok su u **26,3% slučajeva počinioci prvi put počinili krivično delo nasilja u porodici**. Razlike u vrstama izrečenih kazni su zabrinjavajuće, jer ne predstavljaju adekvatnu kaznenu politiku, povećavajući verovatnoću za recidivizam i sprečavajući počinioce da shvate težinu počinjenog krivičnog dela. Takođe, identifikacija povratnika je zakonska obaveza⁵¹, sa ciljem procene dela i počinioca, naročito kod krivičnog dela nasilja u porodici, koje je već dostiglo velike razmere, dok prema gore navedenim podacima imamo 50% presuda koje nisu evidentirale ovo pitanje.

Grafikon 7. Kaznena politika za slučajeve nasilja u porodici

Od 18 glavnih kazni, izrečeno je 9 kazni zatvora, koje predstavljaju teže kazne i ukazuju na prisustvo recidivizma kod počinilaca. U jednom slučaju izrečena je **uslovna zatvorska kazna uz kumulativno izricanje novčane kazne**, pružajući tako počiniocu mogućnost da razume težinu počinjenog krivičnog dela, kao i prostor za resocijalizaciju, što predstavlja osnovni cilj krivičnih sankcija. Takođe, u **4 registrovana slučaja**, izrečena je **zatvorska kazna** kao i **novčana kazna**, čime se odražava strogoća kazni od strane sudstva. Samo **jedan slučaj** uključuje **sudsku opomenu**, što predstavlja najblaži oblik kazne. Dok su u **tri slučaja** novčane kazne izrečene kao **glavna kazna**, takve kazne nisu u skladu sa ozbiljnošću počinjenog krivičnog dela i kao takve ne ispunjavaju **zakonske standarde** za kažnjavanje i zaštitu žrtava.

51 Zakonik br. 08/L-032 o krivičnom postupku Kosova, član 365. Dostupno na: [KODI NR. 08/L-032 I PROCEDURËS PENALE](#)

Tabela 4. Vrsta glavne kazne.

Vrsta kazne	Broj slučajeva
Zatvor	9 (devet) slučajeva
Zatvor i Novčana kazna	4 (četiri) slučaja
Novčana kazna	3 (tri) slučaja
Uslovna zatvorska kazna + Novčana kazna	1 (jedan) slučaj
Sudska opomena	1 (jedan) slučaj

Kada smo na ovoj tački, važno je istaći da smo tokom analize uzorka presuda utvrdili da su u nekim slučajevima krivična dela sa svim elementima dela nasilja u porodici kvalifikovana kao laka telesna povreda ili pretnja. Takav pristup mora se nužno promeniti od strane nadležnih institucija za opšte dobro. Kaznena politika za krivična dela poput lake telesne povrede ili pretnje nije adekvatna za posledice koje nosi nasilje u porodici. Uputstvo Vrhovnog suda Kosova za kaznenu politiku,⁵² kao i Uputstvo za pravnu kvalifikaciju i postupanje sa slučajevima nasilja u porodici prema Krivičnom zakoniku Republike Kosova, predstavljaju ključne dokumente koji treba da budu razmatrani od strane sudstva.⁵³

Podaci ukazuju na različit pristup u vezi sa novčanim kaznama i kaznama zatvora. Srednja vrednost novčanih kazni iznosi 439 EUR, što je simboličan iznos u poređenju sa težinom krivičnih dela nasilja u porodici. Sa druge strane, maksimalna novčana kazna od 1500 EUR i minimalna kazna od 100 EUR ukazuju na veliku fleksibilnost u postupanju sa okolnostima slučajeva.

Što se tiče efektivnih zatvorskih kazni, srednja vrednost iznosi samo 3,6 meseci, što je vrlo skroman period, sa minimumom od 1 mesec i maksimumom od 12 meseci. To znači da su većina zatvorskih kazni izrečenih za ova krivična dela jasno ispod zakonskog minimuma od 3 godine. Sličan trend u vezi sa kaznenom politikom postojao je i prošle godine, kada je maksimalna efektivna zatvorska kazna iznosila 1 godinu i 4 meseca.⁵⁴ Što se tiče uticaja ovakvog pristupa na reintegraciju osuđenih lica, ostaje nejasno, posebno nakon nedavnih izmena Krivičnog zakonika i Zakonika o krivičnom postupku, kako se promenio pristup sudija u poštovanju kazni za ovu pojavu.

52 Vodič Vrhovnog suda Kosova o kaznenoj politici. Dostupno na: supreme.gjyqesori-rks.org/wp-content/uploads/legalOpinions/Sentencing_Guidelines_February_2018.pdf

53 Vodič za pravnu kvalifikaciju i tretman slučajeva nasilja u porodici prema Krivičnom zakonu Republike Kosovo. Dostupno na: [75340_Supreme Court DV Guidance June 2020.pdf](https://75340.SupremeCourtDVGuidanceJune2020.pdf)

54 Institucionalni tretman slučajeva nasilja u porodici, jul 2022 – jun 2023, str. 20, dostupno na: GLPS-Just-React-Annual-Report-Domestic-and-Gender-based-Violence-in-Kosovo.pdf

Tabela 5.

Vrsta kazne	Prosek	Maksimum	Minimum
Novčana kazna	439 EUR	1500 EUR	100 EUR
Kazna zatvorom	3.6 meseci	12 meseci	1 mesec

Putanja slučajeva nasilja u porodici ove godine je doživela očigledan porast, a nažalost, neki od njih su završeni ubistvima žrtava, što predstavlja društvenu tragediju prvenstveno, a i potrebu za podizanjem svesti i obavezu za institucionalnu prioritizaciju.

3.3 Percepcije sa terena: Analiza kroz direktno praćenje

U julu 2024. godine GLPS je organizovao fokus grupu sa učešćem monitora angažovanih na projektu JUST React za period monitoringa. Za period drugog ciklusa praćenja⁵⁵, monitori angažovani u Osnovnom sudu u Prištini, Osnovnom sudu u Prizrenu i Mitrovici, pratili su ukupno **1094** predmeta, od kojih su **22,1%** početni pretresi, **72,6%** predmeta su praćeni glavni pretresi i **5,2%** slučajeva objavljivanja presuda.⁵⁶ Iz statistike praćenih faza postupka jasno se može shvatiti da je bio izuzetno veliki izazov pratiti predmet od prve sesije do izricanja pravosnažne presude, jer oglasna tabla u vezi sa održavanjem sesija nije ažurirana i kao rezultat toga, monitori su dužni da budu informisani o održavanju ročišta kroz sistematsko posećivanje sudijskih kancelarija.⁵⁷ Sa tim u vidu, za ovakve izazove, kao i za one značajnije u smislu njihovog iskustva, organizovali smo diskusiju kako bismo istakli izazove koji utiču na efikasan tretman slučajeva nasilja u porodici na Kosovu, iz perspektive svakog regiona koji je bio predmet praćenja.⁵⁸

Jedno od najvažnijih identifikovanih problema je **nedostatak tužilaca koji se bave slučajevima nasilja u porodici**, posebno u **Osnovnim sudovima u Prištini i Mitrovici**. Veliko opterećenje za ograničen broj tužilaca rezultiralo je brojnim kašnjenjima u sudskim saslušanjima, ozbiljno šteteći sudskom procesu kao i žrtvama.

Sa druge strane, faktor koji takođe utiče na odlaganje sudskih saslušanja je lokacija Osnovnog suda u Prištini i **ograničene linije javnog prevoza**, koje otežavaju dolazak na vreme na sesije. Ovo posebno utiče na ekonomski ugrožene, koji često kasne na saslušanja, pa su suočeni sa nejednakim i nepravednim tretmanom.⁵⁹

55 Memorandum o saradnji između SSK-a i GLPS-a, 2022;

56 Baza podataka o izveštajima službenika za praćenje (monitora).

57 Ibid.

58 Fokus grupa organizovana sa službenicima za praćenje, od 11. jula 2024.

59 Takođe.

Još jedno zabrinjavajuće pitanje koje je pokrenuto u ovoj fokus grupi je **nedostatak saradnje između pravosudnih institucija i policije**, posebno u sprovođenju sudskih naloga, kao što je dovođenje pritvorenika na saslušanja.⁶⁰ Ovaj nedostatak koordinacije ozbiljno ometa efikasno rešavanje slučajeva nasilja u porodici i povećava potrebu za bližom saradnjom između ovih institucija.

Jedan uznemirujući trend u **Osnovnom sudu u Mitrovici** je pokušaj sudija da posreduju u pomirenju između žrtava i optuženih, posebno u građanskim postupcima za izdavanje zaštitnih naloga. Često sudije koriste decu kao razlog da ohrabre žrtve da daju vezi još jednu šansu.⁶¹ Treba napomenuti da je takva praksa u potpunosti suprotna domaćim i međunarodnim zakonima.

Sa druge strane, posmatrači su primetili da sudovi, generalno gledano, nude jednak tretman žrtvama, bez obzira na polnu pripadnost.

Generalno, slučajevi nasilja u porodici se rešavaju relativno brzo, posebno kada optuženi priznaju krivicu. Efikasnost sudova je poboljšana u poslednjih godinu dana, pri čemu je većina predmeta okončana u roku od jednog ili dva ročišta. Međutim, **nedostatak pravnog zastupanja** za žrtve ostaje ozbiljan problem. To potvrđuje i analiza uzorka presuda, većina žrtava, **njih 71,9%, nema pravnog zastupnika u sudskim postupcima**. Samo mali procenat, **17,5%**, ima lične advokate, dok **10,5% ima podršku Pravobranioca za zaštitu žrtava**, što ostavlja dosta prostora za napredak u ovoj oblasti.

Tabela 6. Pravno zastupanje žrtava

Vrsta pravnog zastupanja	Procenat žrtava
Nema pravnog zastupanja	71.9%
Advokat	17.5 %
Službenik za zaštitu žrtava	10.5 %

Na kraju, ova fokus grupa je istakla da, uprkos određenim poboljšanjima, i dalje postoje veliki izazovi koji treba da se adresiraju, kako bi se obezbedilo da svaka žrtva nasilja u porodici ima jednak pristup pravdi i adekvatnoj podršci.

60 Ibid.

61 Ibid.

Nalazi i preporuke

Glavni nalazi koji su proizašli iz ove analize su:

1. Republika Kosovo je stvorila konsolidovani pravni okvir u vezi sa tretiranjem slučajeva nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja. Međutim, postoji prostor za izmene i dopune u vezi sa onlajn rodno zasnovanim nasiljem i Femicidom. Takođe, puna implementacija zakonskog okvira koji je na snazi.
2. Tokom **perioda jul 2023. - jun 2024. godine**, Kosovskoj policiji prijavljeno je ukupno **2.856 slučajeva** nasilja u porodici, što predstavlja povećanje od **4,4%** u poređenju sa istim periodom prethodne godine, kada je prijavljeno **2.735 slučajeva**.
3. Kada je u pitanju učestalost nasilja u porodici prema regionima prednjači **Severna Mitrovica**, zatim Peć, Priština, Gnjilane, Južna Mitrovica, Đakovica, Prizren i Uroševac.
4. U **79% prijavljenih slučajeva, žrtve su žene**, činjenica koja dokazuje da su žene i dalje neproporcionalno pogođene nasiljem u porodici, odražavajući dubok uticaj patrijarhalnih struktura ukorenjenih u društvu.
5. Prema prijavljenim slučajevima, **najugroženija starosna grupa** i za žrtve i za uhapšene je ona od **30-40 godina**. Ova starosna grupa čini **25,4%** od **ukupnog broja žrtava** i **26% uhapšenih lica**.
6. U više od **90% slučajeva nasilja u porodici** prijavljenih u Tužilaštvu, **podignute su optužnice**.
7. Za razliku od učestalosti prijava na regionalnom nivou, **region Peći beleži najveću incidencu optužnica**, što predstavlja dvostruko više slučajeva prijavljenih policiji.
8. Nedostatak podataka o rodnom aspektu za optužene i žrtve u Tužilaštvu ukazuje na potrebu među-institucionalne saradnje i stvaranja **zajedničke baze podataka**, kako bi se obezbedio jedinstven tretman slučajeva nasilja u porodici. Primer koji treba slediti je **Španija**, koja je razvila „Integralni sistem za praćenje rodno zasnovanog nasilja (VioGén)“.
9. Tokom monitoringa identifikovano je više slučajeva sa svim obeležjima krivičnog dela nasilja u porodici, a **kvalifikovani su kao lake telesne povrede ili pretnje**.
10. Za posmatrani period, **Tužilaštvo** je imalo **stopu rešavanja predmeta od 102%**, rešavajući **više predmeta** nego što je **prihvaćeno**, dok su sudovi ostvarili **stopu rešavanja od 74,7%**. **Stopa fluktuacije** je **2,79** u Tužilaštvu i **1,39** u Sudu, što odražava **efikasno upravljanje**.
11. Prema podacima koje je dostavio SSK, u **701 predmetu** izrečene su **krivične**

kazne, pri čemu je 297 predmeta okončano uslovnim kaznama i 94 slučaja kaznama zatvora.

12. Iz analize presuda, **psihološko nasilje** se pojavljuje kao najčešći vid nasilja u porodici, a zatim sledi fizičko nasilje.
13. **Ukupno 61% slučajeva** nasilja u porodici dešava se između intimnih partnera. U međuvremenu, oko **54% optuženih** za nasilje u porodici pripada **slabom ekonomskom stanju**, dok za **70% žrtava** nema podataka o njihovom ekonomskom statusu.
14. Sudovi su optužene proglasili krivim u **98,2% slučajeva**, međutim, nije korišćena adekvatna politika kažnjavanja jer dominiraju alternativne kazne. Pored toga, u **50% presuda ne pominje se da li su počinioci bili recidivisti ili ne.**
15. U **71,9% slučajeva** žrtve nemaju svog zakonskog zastupnika tokom sudskih postupaka.

Na osnovu ovih, JUST REACT daje sledeće preporuke za institucije koje se bave slučajevima nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja:

1. Vlada Kosova/Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo pravde, da preduzmu mere kako bi osigurali potpunu primenu Zakona br. 05/L-003 o elektronskom nadzoru lica čije je kretanje ograničeno odlukom suda, a koji je na snazi od 2015. godine;
2. Povećanje efikasnosti Policije Kosova kroz kreiranje prilagođenih strategija za prevenciju i istragu slučajeva nasilja u porodici;
3. Formiranje među-institucionalne baze podataka, slične sistemu VioGén u Španiji, koja bi uključivala Policiju, Tužilaštvo, Sudove i Centre za socijalni rad. Ova baza podataka omogućila bi praćenje slučajeva nasilja u porodici u realnom vremenu, poboljšavajući koordinaciju između institucija i obezbeđujući efikasniju podršku i zaštitu žrtava kroz procenu rizika i preventivne mere;
4. Preporučuje se jačanje ili povećanje kapaciteta ljudskih i tehnoloških resursa u sudovima kako bi se poboljšala efikasnost i skratilo trajanje obrade slučajeva;
5. Osigurati efektivnu primenu izmena u Krivičnom zakonu i Zakonu o krivičnom postupku od strane sudova i tužilaštava, uz primenu strože kaznene politike i ubrzanih sudskih procedura
6. Preporučuje se sudovima da u presude unesu podatak da li su počinioci krivičnih dela bili recidivisti ili ne u skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku;
7. Vlada Kosova/Ministarstvo pravde da predvidi programe za podizanje ekonomskih kapaciteta žrtava i optuženih nakon isteka kazne;
8. Advokati žrtava da budu prisutni na svim sudskim ročištima i da pomognu u pripremi podnesaka i drugih pravnih lekova.

Funded by
the European Union

Just
React

Institucionalno tretiranje slučajeva nasilja u porodici

JUL 2023 – JUN 2024

Grupi për Studime
Juridike dhe
Politike

